

وَ قُلْ رَبِّ أَذْخِلْنِي مُذْخَلَ صِدْقٍ وَ أَخْرِجْنِي
مُخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًاً نَصِيرًاً.

(اسراء - ۸۰)

«و ای رسول ما، دائم دعا کن که پروردگارا مرا در هر کار به
قدم صدق داخل گردان و قدم صدق خارج نما و از جانب خود
سلطان و یاوری (بصیرت و حجت روشنی) که دائم یار و مددکار
باشد، عطا فرما.»

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان مرکزی

دانشکده پزشکی اراک

پایان نامه

برای دریافت درجه دکتری در رشته پزشکی

موضوع:

بررسی رژیم درمانی کوتاه مدت سیپروفلوكسازین
در بیماران مبتلا به سالمونلاتیفی بستری شده در
مرکز درمانی - آموزشی و لیعصر (عج) اراک

بهار ۷۴ لغایت تابستان ۷۵

استاد راهنما:

دکتر لطیف معینی

متخصص بیماریهای داخلی

استاد مشاور:

دکتر علی جورابچی

متخصص بیماریهای عفونی

نگارش:

حسین بختیاری

۱۵۰۳۴۴

IRANDOC

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران

سال تحصیلی ۷۵-۷۶

۱۳۸۹ / ۱۰ / ۲۰

تقدیم به:

استاد ارجمند و محقق گرامی جناب آقای دکتر
علی جورابچی که همواره در حال تلاش و تحقیق
پیرامون بیماریهای عفونی و واگیردار
کشورمان هستند.

تقدیم به:

استاد فرزانه و گرامی جناب آقای دکتر
لطیف معینی که برایم هم استاد راهنما
بود و هم معلم اخلاق.

سپاس و تشکر:

بدینوسیله از زحمات استادان ارجمند جناب آقای دکتر لطیف معینی و جناب آقای دکتر علی جورابچی که در تهیه این پایان نامه کمال همکاری را با اینجانب داشته اند تشکر و قدردانی نموده و از خداوند بزرگ موفقیت روزافزون این عزیزان را مسئلت دارم.

و همچنین از زحمات چندین ساله مسئولین محترم و صبور آموزش دانشکده پزشکی جناب آقای توکلی و سرکار خانم سالمی و جناب آقای خلج و مسئول محترم انتشارات جناب آقای فراهانی تشکر و قدردانی نموده و از خداوند بزرگ موفقیت روزافزون این عزیزان را نیز مسئلت دارم.

تقدیم به:

پدر، مادر، برادران و خواهرانم که
در تمام مراحل زندگی همواره
یاورم بوده‌اند.

فهرست مطالب

صفحة	عنوان
	فصل اول: کلیات
۱	۱-۱-۱- مقدمه
۲	۱-۱-۲- بیان مسئله
۳	۱-۱-۳- اهداف تحقیق
۴	۱-۲-۱- تعریف
۵	۱-۲-۲- تاریخچه
۵	۱-۲-۳- سبب شناسی
۶	۱-۲-۴- باکتری شناسی
۷	۱-۲-۴-۱- خواص کشت
۸	۱-۲-۴-۲- خواص بیوشیمیک
۸	۱-۲-۴-۳- ساختمان آنتی ژنیک
۹	۱-۲-۴-۴- تغییرات آنتی ژنیک
۱۰	۱-۲-۴-۵- تقسیم‌بندی سالمونلا بر حسب باکتریوفاژ
۱۰	۱-۲-۴-۶- مقاومت سالمونلاها
۱۱	۱-۲-۴-۷- سالمونلاتیفی در داخل سلول
۱۱	۱-۲-۵- اپیدمیولوژی
۱۳	۱-۲-۶- آسیب‌شناسی
۱۵	۱-۲-۷- بیماری‌زایی

عنوان

صفحه

۲۰	۱-۲-۸-ایمنی
۲۲	۱-۲-۹-نشانه‌های بالینی
۲۵	۱-۲-۱۰-تیفوئید در اطفال
۲۷	۱-۲-۱۱-عوارض
۲۷	۱-۲-۱۱-۱-عود
۲۸	۱-۲-۱۱-۲-خونریزی روده
۲۹	۱-۲-۱۱-۳-سوراخ شدن روده
۳۰	۱-۲-۱۱-۴-سایر عوارض
۳۲	۱-۲-۱۲-یافته‌های آزمایشگاهی
۳۲	۱-۲-۱۲-۱-کشت خون
۳۴	۱-۲-۱۲-۲-کشت لخته خون
۳۴	۱-۲-۱۲-۳-کشت مغز استخوان
۳۴	۱-۲-۱۲-۴-کشت مدفوع
۳۵	۱-۲-۱۲-۵-کشت ادرار
۳۵	۱-۲-۱۲-۶-کشت صفراء
۳۶	۱-۲-۱۲-۷-آزمایش ویدال
۳۶	۱-۲-۱۳-تشخیص بیماری
۳۸	۱-۲-۱۴-تشخیص‌های افتراقی
۳۹	۱-۲-۱۵-پیشگیری و واکسیناسیون
۴۳	۱-۲-۱۶-درمان
۴۴	۱-۲-۱۶-۱-کلرامفینیکل

عنوان

صفحه

۴۶	۱-۲-۱۶-۲-آموکسی سیلین
۴۶	۱-۲-۱۶-۳-آمپی سیلین
۴۶	۱-۲-۱۶-۴-تری متیپریم - سولفامتوکسازول
۴۷	۱-۲-۱۶-۵-درمان با کورتیکو استروئیدها
۴۸	۱-۲-۱۶-۶-سفالوسپورین ها
۴۸	۱-۲-۱۶-۷-کینولون ها

فصل دوم: تعداد نمونه و روش تحقیق

۵۳	۱-تعداد نمونه، زمان و عمل تحقیق
۵۴	۲-روش تحقیق

فصل سوم: آمار

۵۸	۱-۳-۱-یافته های آماری
۵۸	۱-۳-۲-توزیع جنسی بیماران
۵۸	۱-۳-۳-توزیع سنی بیماران
۵۹	۱-۳-۴-یافته های بالینی
۵۹	۱-۳-۵-علائم بالینی
۶۱	۱-۳-۶-نشانه های بالینی
۶۲	۱-۳-۷-یافته های آزمایشگاهی

فصل چهارم: دستاورد تحقیق

۶۵	۱-۴-۱-دستاورد تحقیق
----	---------------------

عنوان

صفحه

فصل پنجم: جدول‌ها و نمودارها

۵-۱-۱. جدول توزیع فراوانی بر حسب جنس	۷۱
۵-۱-۲. جدول توزیع فراوانی بر حسب سن و جنس	۷۱
۵-۱-۳. جدول توزیع فراوانی نسبی علائم بالینی قبل از شروع درمان	۷۲
۵-۱-۴. جدول توزیع فراوانی نسبی علائم بالینی ۳ روز بعد از شروع درمان	۷۲
۵-۱-۵. جدول توزیع فراوانی نسبی علائم بالینی ۵ روز بعد از شروع درمان	۷۳
۵-۱-۶. جدول توزیع فراوانی نسبی نشانه‌های بالینی قبل از شروع درمان	۷۴
۵-۱-۷. جدول توزیع فراوانی نسبی نشانه‌های بالینی ۳ روز بعد از شروع درمان	۷۵
۵-۱-۸. جدول توزیع فراوانی نسبی نشانه‌های بالینی ۵ روز بعد از شروع درمان	۷۶
۵-۱-۹. جدول فراوانی نسبی آزمایش ویدال	۷۶
۵-۱-۱۰. جدول فراوانی نسبی سلول‌های سفید خون	۷۷
۵-۱-۱۱. جدول توزیع فراوانی نسبی کشت خون مثبت قبل از شروع درمان	۷۷
۵-۱-۱۲. جدول توزیع فراوانی نسبی کشت مدفوع مثبت	۷۸
۵-۱-۱۳. جدول توزیع فراوانی نسبی کشت خون منفی ۳ روز بعد از شروع درمان	۷۸
۵-۱-۱۴. جدول توزیع فراوانی نسبی کشت خون منفی ۵ روز بعد از شروع درمان	۷۸
۵-۲-۱. نمودار توزیع فراوانی نسبی بر حسب جنس	۷۹
۵-۲-۲. نمودار توزیع فراوانی نسبی بر حسب سن	۷۹
۵-۲-۳. نمودار توزیع فراوانی نسبی علائم بالینی قبل از شروع درمان	۸۰
۵-۲-۴. نمودار توزیع فراوانی نسبی علائم بالینی ۳ روز بعد از شروع درمان	۸۱
۵-۲-۵. نمودار توزیع فراوانی نسبی علائم بالینی ۵ روز بعد از شروع درمان	۸۲
۵-۲-۶. نمودار توزیع فراوانی نسبی نشانه‌های بالینی قبل از شروع درمان	۸۳

عنوان

صفحه

۵-۲-۷- نمودار توزیع فراوانی نسبی نشانه‌های بالینی ۳ روز بعد از شروع درمان	۸۴
۵-۲-۸- نمودار توزیع فراوانی نسبی نشانه‌های بالینی ۵ روز بعد از شروع درمان	۸۵
۵-۲-۹- نمودار فراوانی نسبی آزمایش ویدال	۸۶
۵-۲-۱۰- نمودار فراوانی نسبی سلول‌های سفید خون	۸۷
۵-۲-۱۱- نمودار توزیع فراوانی نسبی کشت خون مثبت قبل از شروع درمان	۸۸
۵-۲-۱۲- نمودار توزیع فراوانی نسبی کشت مدفوع مثبت	۸۸
۵-۲-۱۳- نمودار توزیع فراوانی نسبی کشت خون منفی ۳ روز بعد از شروع درمان	۸۹
۵-۲-۱۴- نمودار توزیع فراوانی نسبی کشت خون منفی ۵ روز بعد از شروع درمان	۸۹

فصل ششم: خلاصه

۶-۱- خلاصه فارسی	۹۱
۶-۲- خلاصه انگلیسی	۹۳

فصل هفتم: مراجع و مأخذ

مراجع	۹۶
-------	----

فصل اول

کلیات

۱-۱-۱- مقدمه

بیماری تیفوئید یا حصبه جزء شایعترین بیماریهای عفونی بوده که ارتباط مستقیم با بهداشت، فرهنگ، اقتصاد و نحوه زندگی جوامع بشری دارد. این بیماری در جوامعی که بهداشت به نحو مطلوب رعایت نمی‌شود شیوع بیشتری داشته بطوری که در کشورهای جهان سوم شایعتر و در کشورهای در حال توسعه به مقدار کمتر شیوع دارد و در کشورهای پیشرفته تقریباً این بیماری ریشه کن شده است.

این بیماری جزء قدیمی ترین بیماریهای شناخته شده در طب می‌باشد و در اکثر کتب قدیم طب در کشورهای مختلف از جمله کتب اطباء قدیم ایران به آن اشاره شده است. با توجه به انتقال آسان این بیماری از فردی به فرد دیگر، تاکنون شاهد چندین همه‌گیری بزرگ و کوچک در نقاط مختلف جهان بوده‌ایم و این بیماری نیز همانند سایر بیماریهای عفونی واگیردار هرساله جان هزاران انسان را به خصوص قبل از کشف آنتی‌بیوتیک‌ها به خطر انداخته است.

در کشور ما نیز در زمانهای گذشته همه‌گیریهایی از این بیماری مشاهده شده است و خوشبختانه در سالهای اخیر بدلیل رعایت بهتر بهداشت در جوامع شهری و روستائی و بالارفتن

سطح فرهنگ و اطلاعات بهداشتی جامعه و نیز به کارگیری انواع آنتی بیوتیک‌ها میزان مرگ و میر ناشی از آن کاهش چشمگیری داشته است ولی هنوز هم به عنوان یک بیماری عفونی تهدید‌کننده با احتمال ایجاد همه‌گیری اهمیت خود را حفظ کرده است.

۱-۱-۲- بیان مسئله

همانطور که در مقدمه بیان شد در زمانهای گذشته در کشور ما همه‌گیری‌هایی از بیماری تيفوئید دیده شده است و در استان مرکزی نیز دو سال قبل شاهد یک همه‌گیری بخصوص در شهرستان اراک بودیم. به همین جهت پزشکان متخصص و مسئولین امور بهداشتی جهت جلوگیری از تکرار این همه‌گیری و کاهش عوارض و خسارات ناشی از آن، اقداماتی جهت بالابردن سطح بهداشت جامعه و نیز تحقیقاتی جهت شناسائی بهترین راه مبارزه با این بیماری به عمل آورده‌اند.

اینجانب نیز بدلیل مشاهده روزانه چندین نفر از بیماران مبتلا به تيفوئید که در تخت‌های بیمارستان‌ها بستری و یا بطور سرپائی تحت نظر پزشکان در حال معالجه بودند، اقدام به بررسی این بیماری نمودم و با مشاهده مقاومت‌های داروئی مختلف و رژیم‌های مختلف درمانی که توسط پزشکان محترم تجویز می‌شد در صدد بررسی داروی جدید سپرروفلوکساسین در درمان بیماران تيفوئیدی که توسط بعضی از استادان گرامی تجویز می‌شد برآمدم به این امید که کمکی هرچند اندک به مبتلایان به این بیماری و نیز گامی جهت جلوگیری از عوارض و خسارات ناشی از آن باشد.

۱-۱-۳- اهداف تحقیق

هدف از این تحقیق و پژوهش بررسی رژیم درمانی کوتاه مدت سپرروفلوکساسین در بیماران مبتلا به سالمونلاتیفی می‌باشد. جهت رسیدن به این هدف سیر تغییرات علائم و نشانه‌های بالینی و یافته‌های آزمایشگاهی را در بیمارانی که با تشخیص اولیه تیفوئید بستری شده بودند در سه مرحله یعنی قبل از شروع درمان و پایان روزهای سوم و پنجم درمان بررسی کردم.

در این تحقیق سؤالات مورد نظر عبارتند از:

- ۱- علائم و نشانه‌های بالینی قبل از شروع درمان کدامند؟
- ۲- علائم و نشانه‌های بالینی در پایان روزهای سوم و پنجم درمان چه تغییراتی داشته‌اند؟
- ۳- در چند درصد بیماران قبل از شروع درمان کشت خون مثبت بوده است؟
- ۴- در پایان روزهای سوم و پنجم درمان کشت خون در چند درصد افراد منفی شده است؟

۱-۲-۱- تعریف

تب تیفوئید یک بیماری باکتریائی می‌باشد که توسط سالمونلاتیفی ایجاد می‌شود از خصوصیات این بیماری تب طولانی، درد شکمی، اسهال، یبوست، گیجی (delirium)، نقاط قرمز رنگ (Rose Spot) و بزرگی طحال می‌باشد. بعضی مواقع در صورت بروز عوارض با خونریزی روده‌ای و سوراخ شدن روده‌ها همراه است. تب روده معادل تب تیفوئید گزارش شده است.^(۳)

اولین تظاهرات تبیک تب تیفوئید عبارت از سرد رد، درد شکم، نبض کند نسبی، طحال بزرگ و لکوپنی می‌باشد.^(۴)

در این بیماری در ۷۵ تا ۱۰۰ درصد موارد تب وجود دارد که اغلب از همان ابتدای بیماری بوده و بصورت پلکانی بالا می‌رود و سپس ثابت باقی می‌ماند.^(۱)

۱-۲-۲- تاریخچه

اولین بار سالمون (Salmon) میکروب شناس آمریکائی باکتری مولد و با خوکها را که جزء این دسته می‌باشد تشخیص داد و کلمه سالمونلا برای نامگذاری این دسته از میکروب بهادرگزیده شد. قبل از شناخت مشخصات کامل بیماری تیفوئید در زمانهای گذشته، آنزا در زمرة بیماریهای تبدیل و خیم محسوب می‌داشتند تا اینکه در سال ۱۸۲۹ میلادی لوئیس (Louis) این بیماری را بررسی و نشانه‌های آسیب‌شناسی و بالینی آنرا شرح داد. نامبرده ضایعات مخصوص بیماری را در پلاک‌های پی‌پر (Peyer) و فولیکول‌های لنفاوی روده باریک مشاهده کرد و با توجه به حالت بہت و رخوت در بیماران آنزا تیفوئید (شبیه تیفوس) نامگذاری نمود. ابرت (Ebert) در سال ۱۸۸۰ میلادی پاسیل را در پلاک‌های پی‌پر و غدد مزانتر و طحال بیماران فوت شده کشف کرد.

در سال ۱۸۸۴ میلادی Gaffky موفق به کشتن میکروب گردید و Widal در سال ۱۸۸۶ باسیل مکشوفه توسط Ebert را با سرم خون بیماران آگلوتینه کرد و یک راه تشخیصی ساده را عرضه کرد. (۱۱و۵)

نام سالمونلا (Salmonella) در سال ۱۸۹۳ میلادی از نظر مجتمع بین‌المللی به رسمیت شناخته شد و از آن تاریخ، همگام با پیشرفت روش‌های جدید میکروب‌شناسی، طبقه‌بندی متعددی برای سالمونلاها بوجود آمده است. (۵)

۱-۲-۳- سبب‌شناسی

تب روده یک سندرم بالینی است که بطور کلاسیک توسط سالمونلاتیفی و بطور همزمان توسط سالمونلا پاراتیفی A، سالمونلا پاراتیفی B، سالمونلا پاراتیفی C ایجاد می‌شود.

سروتیپ‌های دیگری غیر از سالمونلاهای فوق الذکر می‌توانند علائم بالینی تب‌روده را ظاهر کنند.

تب‌روده ایجاد شده توسط سالمونلاتیفی را تیفوئید و تب حاصل از سایر سروتیپ‌های سالمونلا را پاراتیفوئید می‌نامند.

تظاهرات بالینی تیفوئید و پاراتیفوئید اصولاً شبیه بهم هستند ولی پاراتیفوئید بیماری خفیف‌تری ایجاد می‌کند.^(۱)

۱-۲-۴- باکتری‌شناسی

سالمونلاها باسیل‌هائی به طول ۲-۳ میلی‌متر و عرض ۰/۶ میلی‌متر، گرم منفی، متحرک و بدون اسپور هستند در درجه حرارت ۳۷ درجه سانتیگراد هیچ‌گدام کپسول نولید نمی‌کنند ولی در حرارت کمتر از ۲۰ درجه سانتیگراد اغلب آنها از جمله سالمونلاتیفی و پاراتیفی B کپسول نولید می‌کنند.^(۱)

این باسیل‌ها بی‌هوایی بوده و دارای فلازل (Flagella) مقاومی هستند که قادر به تخمیر قند می‌باشند این باسیل‌ها روی محبظت‌های کشت معمولی به خوبی رشد می‌کنند ولی بر روی محبظت کشت مک‌کانکی (MC Conkey) کلنی‌های کم‌رنگ و شفاف تشکیل دهنند، زیرا قادر به تخمیر لاکتوز نمی‌باشند این باسیل‌ها از راه واکنش‌های بیوشیمیایی با بعضی از قندها و ساختمان آنتی‌ژنی خود، از یکدیگر افتراق داده می‌شوند.^(۵)^(جدول ۱)

جدول ۱: خصوصیات بیوشیمیایی سالمونلاتیفی و پاراتیفی

گروه	گلوکز	میتیوئل	گریپلور	قارترات	موکات
S.typhi	A	A	V	A	V
S.paratyphi A	+	+	-	-	-
S.paratyphi B	+	+	+	-	+
S.paratyphi C	+	+	+	+	-

A = واکنش اسیدی بودن گاز V = واکنش متغیر + = واکنش اسید و گاز - = بدون واکنش

۱-۲-۴-۱- خواص کشت

سالمونلاها هوایی و بیهوایی اختیاری هستند و در حرارت ۱۵ تا ۲۴ درجه سانتیگراد روی تمام محیط‌های ساده معمولی رشد می‌کنند در محیط کشت ژلز ساده در حرارت ۳۷ درجه بعد از ۲۴ ساعت قطری معادل ۲ تا ۳ میلیمتر پیدا کرده و همانند کلنی باسیل‌ها گرد، منظم، صاف و کمی محدب هستند.

بعضی انواع نظیر سالمونلا پاراتیفی A دیرتر رشد می‌کنند و کلنی‌های کوچکتر بوجود می‌آورند. انواع کپسول‌دار (مانند سالمونلا پاراتیفی B) کلنی‌های بلغمی شکل و بزرگ بوجود می‌آورند.

کلنی‌های صاف (Smooth) سالمونلا در اثر کشت‌های مکرر در محیط غذائی تبدیل به کلنی‌های خشک و خشن (Rough) می‌شوند. این تغییرات در حقیقت نتیجه یک موتاسیون است که در ضمن آن سالمونلاکم ویش قدرت ساختن پلی‌ساکارید آنتی‌ژن سوماتیک را از دست می‌دهد. این تغییر بندرت در طبیعت روی می‌دهد ولی غالباً در سالمونلاهایی که بمدت طولانی در محیط آزمایشگاه (بویژه محیط حاوی مقادیر زیاد کربوهیدرات) نگهداری شده‌اند پیدا می‌شود.

روی محیط‌های دیفرانسیل نظربر آندو، مکانکی و محیط‌های اختصاصی نظربر SS و دزوکسی کولات سپیرات بعلت عدم تخمیر لاکتوز، کلینی‌های بی‌رنگ ایجاد می‌کنند. (۴۳)

۲-۴-۱- خواص بیوشیمیک

قدرت تخمیری سالمونلاها از کلی باسیل ها کمتر است. بیشتر انواع سالمونلا گلوکز، مالتوز، مانیتول و دولسیتول را تخمیر می‌کنند و اسید و گاز ایجاد می‌نمایند ولی لاکتوز و ساکارز را تخمیر نمی‌کنند. (۱۳) در میان سالمونلاها، سالمونلاتیفی مستثنی است زیرا گلوکز، مالتوز و مانیتول را بدون ایجاد گاز تخمیر می‌کند. (۳)

۳-۴-۱- ساختمان آنتی‌ژنیک

سالمونلاها ترکیب آنتی‌ژنیک پیچیده‌ای دارند ولی بطور کلی دارای سه دسته آنتی‌ژن هستند:

۱- آنتی‌ژنهای گروه H: این آنتی‌ژنها مخصوص تارهای لزان سالمونلاها و تنها در انواع متحرک وجود دارند. از جنس پروتئین است و در حرارت بیش از ۶۰ درجه سانتیگراد، اسید و الکل به سرعت خراب می‌شود. در مقابل فرمالین مقاوم‌مند بنا براین می‌توان با اضافه کردن فرمالین به سوسپانسیون سالمونلا این آنتی‌ژن را بدست آورد.

قدرت آنتی‌ژنیک این گروه به مراتب از گروه D بیشتر است. آنتی‌ژنهای H دو نوع هستند. بعضی مخصوص یک یا چند نوع سالمونلا می‌باشند (آنتی‌ژنهای تیپ I) که با الفبای کوچک لاتین نشان داده می‌شود.

بعضی دیگر میان چندین نوع سالمونلا مشترک (آنتی‌ژنهای تیپ II) و با اعداد نمایش داده می‌شوند.

۲- آنتی‌ژنهای گروه O (سوماتیک): این گروه از آنتی‌ژنهای از جنس فسفولپید - پروتئین -

پلی ساکارید می‌باشند و خاصیت آنتی‌ژنیک مجموعه مربوط به پلی ساکارید آن است.

بر عکس گروه H در برابر حرارت مقاوم و چند ساعت حرارت ۱۰۰ درجه سانتیگراد را تحمل می‌کند. بوسیله الکل نیز خراب نمی‌شود و لذا می‌توان از هر یک از این دو عامل برای جدا کردن آنتی‌ژنهای گروه O استفاده کرد.

تاکنون حدود ۶۰ نوع آنتی‌ژن O شناخته شده است و اکثر سالمونلاها بیش از یک نوع آنتی‌ژن O دارند. آنتی‌ژن O هر سالمونلا اختصاصی و ثابت است به همین جهت مبنای طبقه‌بندی سالمونلاها را در درجه اول بر آن نهاده‌اند و بر این اساس حدود ۴۰ نوع سالمونلا وجود دارد.

۳- آنتی‌ژنهای گروه Vi: بعضی از انواع سالمونلاها غیر از آنتی‌ژن O یک آنتی‌ژن سطحی اضافی دارند که چون با ویرولانس میکروب ارتباط دارد به آن آنتی‌ژن Vi گویند. ظاهراً بصورت پوششی روی آنتی‌ژن O را فراگرفته و مانع آگلوتیناسیون میکروب توسط آنتی‌کور می‌شود.

این آنتی‌ژن ساختمانی شبیه به آنتی‌ژن O دارد ولی در برابر حرارت، اسیدها و فنا ناپایدار است. در حرارت ۶۰ درجه سانتیگراد در مدت یک ساعت تجزیه می‌گردد. این گونه سالمونلاها وقتی تازه کشت شده باشند دارای این آنتی‌ژن هستند و بوسیله سرم ضد O آگلوتیناسیون پیدا نمی‌کنند ولی آنتی‌کور ضد Vi سبب آگلوتیناسیون آنها می‌گردد. (۱۳ و ۱۴)

۱-۲-۴-۴- تغییرات آنتی‌ژنیک

تغییر $O \rightarrow OH$: در این تغییر باسیل تارهای لرزان خود را از دست داده و بی‌حرکت می‌شود و در نتیجه آنتی‌ژنهای مربوط به آنها (آنتی‌ژن H) نیز از بین می‌روند.

تغییر $R \rightarrow S$: سالمونلا در اثر کشت‌های مکرر روی محیط غذائی آنتی‌ژن O خود را از دست می‌دهد و کلنی‌های صاف و مرطوب (Smooth) آنها خشک و خشن (Rough) می‌شوند.